

*Εκπαίδευση Ενηλίκων. Συμβολή στην εξειδίκευση στελεχών και εκπαιδευτών
του Δημήτρη Βεργίδη (επιμ.)*

εκδ. Ελληνικά Γράμματα, 2003

σελ. 285

ISBN 960-406-389-8

Τις δύο τελευταίες δεκαετίες η εκπαίδευση ενηλίκων στην Ελλάδα αναπτύσσεται με αματάωδη βήματα και εξελίσσεται σε εκπαιδευτικό κλάδο με ιδιαίτερες ανάγκες σε στελέχη, υποδομές, εκπαιδευτικό υλικό και κυρίως εκπαιδευτές.

Ως εκ τούτου, είναι σαφές ότι διαμορφώνεται και διευρύνεται ένα πεδίο εκπαιδευτικής και ερευνητικής δραστηριότητας το οποίο σχετίζεται με πανεπιστημιακές σπουδές, με την ανάπτυξη της έρευνας, με προγράμματα εκπαίδευσης εκπαιδευτών, με εκπόνηση κατάλληλων εκπαιδευτικών υλικών και τελικά με την ανάδειξη νέων επαγγελματικών δραστηριοτήτων, όπως του εκπαιδευτή ενηλίκων, του σχεδιαστή εκπαιδευτικών προγραμμάτων, του αξιολογητή καθώς και του εξειδικευμένου ερευνητή σε αυτό το πεδίο.

Το παρουσιαζόμενο βιβλίο αποτελεί ένα συλλογικό έργο, στο οποίο περιλαμβάνονται κείμενα 15 εμπειρογνομόνων με πολυετή επαγγελματική και επιστημονική ενασχόληση στο χώρο της εκπαίδευσης ενηλίκων. Μέσα από τις σελίδες του βιβλίου επιχειρείται η αποτύπωση των δυναμικών εξελίξεων και προοπτικών που εμφανίζονται στο συγκεκριμένο επιστημονικό χώρο. Το βιβλίο αποτελείται από τέσσερα μέρη.

Στο **πρώτο μέρος** περιλαμβάνονται κείμενα τα οποία αναφέρονται σε πολιτικές και προγράμματα εκπαίδευσης ενηλίκων και κατάρτισης στελεχών και εκπαιδευτών.

Το πρώτο κείμενο αναφέρεται στις κοινοτικές πολιτικές για την αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού. Εξετάζεται η εξέλιξη των κοινοτικών πολιτικών στον κοινωνικό τομέα, το νομικό πλαίσιο, οι Ευρωπαϊκές Συνθήκες, ο κοινωνικός χάρτης και τα προγράμματα δράσης για την άμβλυνση του κοινωνικού αποκλεισμού. Γίνεται αναφορά στον κοινωνικό διάλογο, καθώς και στο Ευρωπαϊκό Φόρουμ για την κοινωνική πολιτική. Επίσης παρουσιάζονται τα μέτρα και οι δράσεις για την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού, οι στόχοι των Διαρθρωτικών Ταμείων, οι ενέργειες που χρηματοδοτεί το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, καθώς επίσης και οι κοινοτικές πρωτοβουλίες για την ενίσχυση των ανθρώπινων πόρων από το 1989 έως το 1998.

Στο δεύτερο κείμενο περιγράφεται η μεθοδολογία επιμόρφωσης των εκπαιδευτών ενηλίκων στο πλαίσιο λειτουργίας του θεσμού της Λαϊκής Επιμόρφωσης. Στο παρουσιαζόμενο μοντέλο η επιμόρφωση των εκπαιδευτών ενηλίκων υλοποιείται σε δύο επίπεδα: α) Στη μεθοδολογία της εκπαίδευσης ενηλίκων, β) στη μεθοδολογία του αντικειμένου εκπαίδευσης, π.χ. βασικές αρχές – μέθοδοι εκπαίδευσης ενηλίκων.

Παρουσιάζονται επίσης παραδείγματα εφαρμογής του συγκεκριμένου μοντέλου επιμόρφωσης στο πλαίσιο υλοποίησης επιμορφωτικών σεμιναρίων, τα οποία απευθύνονταν σε στελέχη της ΓΓΛΕ και των κατά τόπους ΝΕΛΕ.

Το τρίτο κείμενο αναφέρεται στο σύστημα πιστοποίησης της εκπαίδευσης εκπαιδευτών για τη Συνεχιζόμενη Επαγγελματική Κατάρτιση. Παρουσιάζονται οι προϋποθέσεις και τα τυπικά προσόντα που πρέπει να πληρούν οι εκπαιδευτές της Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης, προκειμένου να μπορούν να ενταχθούν στο μητρώο των εκπαιδευτών. Περιγράφονται οι άξονες των προγραμμάτων εκπαίδευσης εκπαιδευτών, καθώς επίσης και οι άξονες των προγραμμάτων εκπαίδευσης στελεχών παροχής Συνοδευτικών Υποστηρικτικών Υπηρεσιών. Το κείμενο ολοκληρώνεται με την παρουσίαση των φορέων οι οποίοι μπορούν να αναλάβουν την υλοποίηση του προγράμματος εκπαίδευσης εκπαιδευτών καθώς και τη διαδικασία της τελικής τους πιστοποίησης.

Στο τέταρτο κείμενο παρουσιάζεται ο ρόλος του διαδικτύου στην ενημέρωση στελεχών και εκπαιδευτών ενηλίκων. Γίνεται ιδιαίτερη αναφορά στην ανάγκη για συνεχή ενημέρωση των στελεχών και των εκπαιδευτών ενηλίκων λόγω των ταχύτατα συντελούμενων οικονομικών, κοινωνικών και εκπαιδευτικών αλλαγών. Παρουσιάζονται οι μορφές χρήσης του διαδικτύου στην εκπαίδευση, καθώς επίσης οι υπηρεσίες και τα χαρακτηριστικά του Ευρωπαϊκού Ηλεκτρονικού Κέντρου Πληροφόρησης για την Εκπαίδευση Ενηλίκων (ELECTRA) που λειτουργήσε πειραματικά.

Το πρώτο μέρος του βιβλίου ολοκληρώνεται με την παρουσίαση της εκπαίδευσης ενηλίκων στην Κύπρο. Ειδικότερα παρουσιάζονται η υφιστάμενη κατάσταση στον τομέα της εκπαίδευσης ενηλίκων, τα εμπόδια στην ανάπτυξη της (πολιτιστικά, κοινωνικοοικονομικά, πολιτικά), οι επιδιώξεις για την ανάπτυξη της κατά τον 21ο αιώνα. Επίσης παρουσιάζονται οι προσπάθειες για την επιμόρφωση των εκπαιδευτών και των στελεχών των Επιμορφωτικών Κέντρων του Υπουργείου Παιδείας στην Κύπρο. Τέλος, γίνεται ιδιαίτερη αναφορά στο περιεχόμενο του σχεδίου εκπαίδευσης εκπαιδευτών το οποίο περιλαμβάνει τα ακόλουθα θέματα: κατανόηση των χαρακτηριστικών των ενηλίκων εκπαιδευομένων, δεξιότητες σχεδιασμού και προγραμματισμού, δεξιότητες διδασκαλίας και μάθησης. Το κείμενο ολοκληρώνεται με την παρουσίαση προγραμμάτων εκπαίδευσης εκπαιδευτών στον ευρωπαϊκό χώρο.

Στο **δεύτερο μέρος** του βιβλίου περιλαμβάνονται κείμενα τα οποία αναφέρονται στο σχεδιασμό προγραμμάτων εκπαίδευσης εκπαιδευτών.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το κείμενο του Πολ Ντεμουντέρ, το οποίο αναφέρεται σε προσεγγίσεις για την κατάρτιση στελεχών της εκπαίδευσης ενηλίκων. Πιο συγκεκριμένα η πρώτη προσέγγιση αναφέρεται στην κατάρτιση στελεχών διά της προσφοράς προγραμμάτων κατάρτισης, η δεύτερη στην ανάλυση της ζήτησης για προγράμματα κατάρτισης εκπαιδευτών, η τρίτη στην ανάλυση συγκεκριμένων πρακτικών κατάρτισης, τέλος η τέταρτη και η πέμπτη αναφέρονται στην ανάλυση των αναγκών των καταρτιζομένων και των εκπαιδευτών.

Το επόμενο κείμενο αναφέρεται στο σχεδιασμό προγραμμάτων εκπαίδευσης ενηλίκων για ευάλωτες κοινωνικές ομάδες. Στο πρώτο μέρος παρουσιάζεται η έννοια του κοινωνικού αποκλεισμού, αναλύονται οι αιτίες του φαινομένου, καθώς και οι στρατηγικές δράσεις των φορέων εκπαίδευσης ενηλίκων που συμβάλλουν στην αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού. Στο δεύτερο μέρος παρουσιάζονται τα στάδια της μεθοδολογίας σχεδιασμού προγραμμάτων εκπαίδευσης ενηλίκων.

Τα δύο επόμενα κείμενα αναφέρονται σε παραδείγματα εκπαίδευσης εκπαιδευτών για ευάλωτες κοινωνικές ομάδες. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το σύστημα τηλεκατάρτισης του προγράμματος «Πλάτων» το οποίο αναφέρεται στις μεθοδολογίες και τα συστήματα τηλεκατάρτισης, στην περιγραφή του συστήματος «Πλάτων», καθώς επίσης και στις εκπαιδευτικές ενότητες του προγράμματος τηλεκατάρτισης.

Στο **τρίτο μέρος** του βιβλίου υπάρχουν κείμενα τα οποία αναφέρονται στο ρόλο του εκπαιδευτή ενηλίκων.

Το πρώτο κείμενο αναφέρεται στην ψυχολογία των ομάδων στην εκπαίδευση ενηλίκων. Παρουσιάζονται και αναλύονται διεξοδικά η έννοια της ομάδας, τα είδη των ομάδων, τα στάδια συγκρότησης της ομάδας, η ομάδα και το σύστημα αναφοράς της. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην έννοια της δυναμικής της ομάδας και στην ομάδα ως αυτορυθμιζόμενο οργανισμό. Επίσης, παρουσιάζονται οι ρόλοι που εμφανίζονται στο πλαίσιο λειτουργίας της ομάδας και αναλύεται διεξοδικά ο ρόλος του συντονιστή-εκπαιδευτή σε αυτή. Το κείμενο ολοκληρώνεται με την παρουσίαση της ψυχολογίας ομάδων στις οποίες συμμετέχουν άτομα τα οποία προέρχονται από διαφορετικούς πολιτισμούς, φυλές, έθνη.

Στο δεύτερο κείμενο παρουσιάζονται οι δυσκολίες στην επικοινωνία ανάμεσα σε εκπαιδευτές και εκπαιδευόμενους. Αναλύεται η διαδικασία της επικοινωνίας, παρουσιάζονται οι δυσκολίες και τα εμπόδια στην επικοινωνία και ολοκληρώνεται με επισημάνσεις για ανάπτυξη πλαισίου αποτελεσματικής επικοινωνίας.

Το τρίτο κείμενο, το σημαντικότερο από όλα τα κείμενα αυτού του μέρους, αναφέρεται στο μετασχηματισμό των στάσεων και το ρόλο του εμπνευστή στην εκπαίδευση ενηλίκων. Παρουσιάζονται σε αυτό η έννοια των στάσεων και της κοινωνικοποίησης, η κατανόηση της σημασίας του μετασχηματισμού των στάσεων για την επιτυχία της εκπαιδευτικής διεργασίας, η εκμάθηση των μεθόδων που χρησιμοποιεί ο εκπαιδευτής σε προγράμματα τα οποία απευθύνονται σε αποκλεισμένες ομάδες. Παράλληλα αναλύεται η έννοια της ενδυνάμωσης και των χαρακτηριστικών της, καθώς επίσης και η έννοια της εμπνύωσης. Το κείμενο ολοκληρώνεται με την ανάλυση των χαρακτηριστικών, των προσόντων και των στάσεων του εκπαιδευτή-εμπνευστή.

Το τέταρτο κείμενο αναφέρεται στη συμβολή της έρευνας δράσης στην εκπαίδευση ενηλίκων. Παρουσιάζονται και αναλύονται τα βασικά στάδια της έρευνας δράσης, η γένεση και η ωρίμασή της, οι τομείς στους οποίους είναι σημαντική η αξιοποίησή της. Το κείμενο ολοκληρώνεται με την πρόταση αξιοποίησης της έρευνας δράσης στην εκπαίδευση στελεχών και εκπαιδευτών ενηλίκων.

Στο **τέταρτο μέρος** του βιβλίου περιλαμβάνονται κείμενα τα οποία αναφέρονται στην αξιολόγηση προγραμμάτων Εκπαίδευσης Ενηλίκων.

Το πρώτο κείμενο αναφέρεται στη συμβολή της αξιολόγησης στην υλοποίηση ολοκληρωμένων προγραμμάτων εκπαίδευσης ενηλίκων. Παρουσιάζονται και αναλύονται σε αυτό οι έννοιες έλεγχος και αξιολόγηση. Περιγράφονται οι κατηγορίες αξιολογήσεων καθώς και τα κριτήρια αξιολόγησης. Παρουσιάζονται τα στάδια σχεδιασμού ενός προγράμματος καθώς και τα αντίστοιχα της αξιολόγησής του. Επίσης περιγράφονται οι τυπολογίες αξιολόγησης, καθώς και οι ερευνητικές μέθοδοι που χρησιμοποιούνται για την αξιολόγηση ολοκληρωμένων προγραμμάτων εκπαίδευσης ενηλίκων.

Το δεύτερο κείμενο αναφέρεται στις συμμετοχικές προσεγγίσεις στην αξιολόγηση προγραμμάτων εκπαίδευσης ειδικών κοινωνικών ομάδων. Στο πρώτο μέρος παρουσιάζονται η έννοια της αξιολόγησης, οι τυπολογίες αξιολόγησης, καθώς και τα μοντέλα συμμετοχικής αξιολόγησης. Στο δεύτερο μέρος περιγράφεται η διαδικασία της αξιολόγησης στο πλαίσιο της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας «ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ». Αρχικά παρουσιάζονται οι βασικές αρχές της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας «ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ». Στη συνέχεια αναλύονται τα εννέα βήματα διεξαγωγής της αξιολόγησης στο πλαίσιο της προαναφερόμενης Κοινοτικής Πρωτοβουλίας. Το κείμενο ολοκληρώνεται με την περιγραφή και ανάλυση της διαδικασίας αξιολόγησης ενός προγράμματος εκπαίδευσης ενηλίκων.

Ολοκληρώνοντας την παρουσίαση του βιβλίου θα μπορούσαμε να υποστηρίξουμε πως αυτή η συλλογική προσπάθεια αποτελεί μια σημαντική συμβολή στην ανάπτυξη του προβληματισμού και της τεχνογνωσίας για την εξειδίκευση των εργαζομένων στην εκπαίδευση ενηλίκων, στελεχών και εκπαιδευτών.

Ιωσήφ Φραγκούλης